

УДК 343.97

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД СЕКТОРА БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

METHODOLOGY AND METHODS OF THE STUDY OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROTECTION OF THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR OF UKRAINE

Пономарьов С.П.,*кандидат юридичних наук, докторант**Харківського національного університету внутрішніх справ*

В статті доведено, що методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектора безпеки і оборони – це концептуальний план і мета дослідження, виклад змісту і практичне застосування методів і прийомів пізнання процесів і явищ, що відбуваються в адміністративно-правовому забезпеченні функціонування сектору безпеки і оборони. Звернуто увагу, що методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектору безпеки і оборони України дозволяє визначити способи здобуття наукових знань про стан сектора безпеки і оборони, провести дослідження адміністративно-правового статусу суб'єктів сектора безпеки і оборони, забезпечити всебічність інформації щодо адміністративно-правового регулювання функціонування системи сектора безпеки і оборони, розглянути перспективи реформування сектору безпеки і оборони, розробити шляхи подолання деструктивних явищ в сфері безпеки і оборони адміністративно-правовими заходами.

Ключові слова: сектор безпеки і оборони, національна безпека, метод, методологія.

В статье доказано, что методология исследования административно-правовых основ деятельности сектора безопасности и обороны – это концептуальный план и цель исследования, изложение содержания и практическое применение методов и приемов познания процессов и явлений, происходящих в административно-правовом обеспечении функционирования сектора безопасности и обороны. Обращено внимание, что методология исследования административно-правовых основ деятельности сектора безопасности и обороны Украины позволяет определить способы получения научных знаний о состоянии сектора безопасности и обороны, провести исследования административно-правового статуса субъектов сектора безопасности и обороны, обеспечить всесторонность информации по административно-правовому регулированию функционирования системы сектора безопасности и обороны, рассмотреть перспективы реформирования сектора безопасности и обороны, разработать пути преодоления деструктивных явлений в сфере безопасности и обороны административно-правовыми мерами.

Ключевые слова: сектор безопасности и обороны, национальная безопасность, метод, методология.

It is proved in the article that the methodology of the study of the administrative and legal principles of the security and defense sector is a conceptual plan and purpose of the study, a statement of the contents and practical application of methods and techniques of knowledge of the processes and phenomena taking place in the administrative and legal maintenance of the functioning of the security and defense sector. It is noted that the methodology of the study of the administrative and legal basis of the activity of the security and defense sector of Ukraine allows us to determine the ways of obtaining scientific knowledge about the state of the security and defense sector, to conduct a study on the administrative and legal status of the security and defense sector entities, to provide comprehensive information on the administrative and legal to regulate the functioning of the security and defense sector, to consider the prospects for reforming the security and defense sector, to develop ways to overcome destructive phenomena in the field of security and defense administrative-legal measures.

Key words: security and defense sector, national security, method, methodology.

Постановка проблеми. Дослідження закономірностей функціонування такої складної системи, як сектор безпеки і оборони України, неможливий без використання певної сукупності методів, тобто без використання відповідної методології, виходячи з того, що методологія об'єднує, інтегрує, вибудовує певну структуру і схему самого дослідження і ставить цілі та визначає методи дослідження, завдяки яким таких цілей можна досягти.

Методологія об'єднує світогляд і демократичні та теоретичні концепції, діалектичні категорії і закони, загальні та окремі наукові методи. Але методологію не можна зводити до одного із названих компонентів, в тому числі і до методів, оскільки її межі охоплюють і інші складові частини методології. В рівній мірі методологію не можна зводити і до простої сукупності методів та різних компонентів, які у своїй

сумі утворюють деяку нову якість, що з арифметичної точки зору є значно більшою, ніж просто сума якісних і кількісних характеристик складових її елементів [1, с. 83-84].

Методологія дослідження посідає визначальне місце в пізнанні будь-якої наукової проблеми. Від вибору методології залежить можливість вивчення особливостей досліджуваного явища, системи суспільних відносин, в яких воно знаходиться, розкрити сутність, зміст та правову природу досліджуваних понять змісту і сутності правової діяльності.

Складність, багатогранність і міждисциплінарний статус наукового дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектору безпеки і оборони України привели до необхідності її вивчення з використанням різних методів і прийомів наукового пізнання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Поняттям методології та методам дослідження тих чи інших правових явищ в сфері забезпечення національної безпеки, охорони правопорядку, обороноздатності країни, протидії злочинності, функціонуванню правоохоронних органів присвятили свої окремі праці О.М. Бандурка, В.В. Сокуренько, С.М. Гусаров, В.О. Верхогляд, О.В. Джафарова, А.Т. Комзюк, О.М. Полковніченко, В.І. Литвиненко, Т.П. Мінка, А.М. Подоляка, С.О. Шатрава та низка інших вчених.

Обрана методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектору безпеки і оборони України дозволяє визначити здобуття додаткових наукових знань стосовно реальної діяльності в сфері національної безпеки, досягнення різних думок і позицій вчених та практиків, які відображають розвиток процесів та явищ в діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони, використання особливих, специфічних підходів, за допомогою яких досягається основна мета наукового пізнання адміністративно-правових засад діяльності сектору безпеки і оборони, забезпечує всебічність аналізу нормативно-правового забезпечення сектору безпеки і оборони, повноту інформації, необхідної для дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектору безпеки і оборони, сприяє уточненню і поглибленню розуміння спеціальної термінології і визначень, застосовуваних в адміністративно-правовому забезпеченні діяльності сектору безпеки і оборони.

Виклад основного матеріалу. Методологія, як вважає Цехмістрова Г.С., – це: 1) сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в певній науці; 2) вчення про методи пізнання та перетворення дійсності.

Методологія науки – це система методологічних і методичних принципів і прийомів, операцій і форм побудови наукового знання. Філософський рівень методології функціонує у вигляді загальної системи принципів діалектики. Вона формує світоглядну концепцію світової науки, тобто основні вихідні теоретичні положення, які затвердилися в науці і які рівною мірою треба знати: і філософію, і правознавство, і соціологію та психологію, і філологію. У кожній галузі науки є, крім загальних, ще й свої специфічні теоретичні вихідні положення, які становлять її теоретичний фундамент.

Питання методології досить складне, оскільки саме це поняття тлумачиться по-різному. Багато зарубіжних наукових шкіл не розмежовують методологію і методи дослідження. У вітчизняній науковій традиції методологію розглядають як учення про методи пізнання або систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів, прийомів. Найчастіше методологію тлумачать як сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в якійсь науці. Методику розуміють як сукупність прийомів дослідження, включаючи техніку і різноманітні операції з фактичним матеріалом [2, с. 3].

В комплексі методів реалізації адміністративно-правових засад діяльності сектору безпеки і оборони чи не основне місце посідає метод управління. Так, О.М. Бандурка, під методом управління як частини методології вважає сукупність прийомів, операцій і процедур підготовки та прийняття управлінських рішень, організації та контролю їх виконання [3, с. 63].

Отже, методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектора безпеки і оборони є широким збірним поняттям, яке включає в себе різні джерела адміністративного права, різні категорії світогляду, через призму яких можна здійснити пізнання багатосторонньої діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони, дати оцінку правовим явищам, зробити обґрунтовані і об'єктивні висновки, викласти авторське бачення сутності функцій суб'єктів сектора безпеки і права, сформулювати науково обґрунтовані визначення понять, розробити пропозиції по удосконаленню діяльності сектора безпеки і оборони в інтересах суспільства і держави і вирішити наукову проблему адміністративно-правового забезпечення діяльності сектора безпеки і оборони України в сучасних умовах і на перспективу.

Мінка Т.П. визначає метод дослідження як спосіб пізнання та практичного перетворення реальної дійсності, системи прийомів і дій, що регулюють практичну та пізнавальну діяльність людей (суб'єктів). Вона вважає, що основна функція методу полягає у внутрішній організації і регулюванні процесу пізнання або практичного перетворення того чи іншого об'єкта. Сукупність та порядок застосування методів, які використовуються в дослідженні, є методикою наукового пізнання [4, с. 21].

М.В. Костицький, досліджуючи співвідношення понять методологія, методика та методи дослідження, зробив висновок, що методика – це сукупність прийомів, способів і організація (порядок) їх застосування, це технологія пізнання, що здійснюється за допомогою певних методів і способів, а методологія – це вчення, цілісна теорія з поняттями й категоріями, світогляд, через призму яких здійснюється пізнання з допомогою методів у відповідності з методикою їх застосування. Відтак, є метод, методика й методологія., які тісно пов'язані між собою, але можуть існувати доволі самостійно [5, с. 6]. Крім того, вчений виділяє також юридичну методологію, яка вирішує завдання і раціоналізацію діяльності вчених, досліджуючи проблеми правознавства, взаємозв'язки правознавства з практикою, соціумом, правове регулювання різних сфер суспільного життя [6].

Можна зробити висновок, що методологія – це вчення про науковий підхід до пізнання проблеми, про правила мислення при створенні програми, плану дослідження, сукупність методів і методик дослідження, використаних відповідно до мети дослідження і особливостей об'єкта дослідження.

Отже, метод юридичної методології – це система принципів, вимог, правил, які доцільно використовувати в процесі наукового пізнання того чи іншого правового явища. Володіння методом у юридичній

методології означає для дослідника знання того, яким чином, в якій послідовності здійснювати ті чи інші дії для вирішення тих чи інших завдань, дослідження проблеми, в даному випадку адміністративно-правових засад діяльності сектора безпеки і оборони.

Метод дослідження – це деяка специфічна процедура, що складається з певних дій або операцій, за допомогою яких здобувається й обґрунтовується нове знання в науці. Методи дослідження класифікуються за різними ознаками: за рівнем пізнання – практичні й теоретичні; за функціями, які вони здійснюють у пізнанні – методи систематизації, пояснення й прогнозування; від конкретної області дослідження – правові, статистичні, соціальні, економічні й т.п.

Методи дослідження поділяють на загальнонаукові (тобто вони можуть бути методами й практичного, і теоретичного дослідження) і спеціальні, що застосовуються в конкретній галузі науки, але, як правило, загальнонаукові, і спеціальні методи дослідження суміщаються при будь-якому дослідженні.

Методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектора безпеки і оборони передбачає комплексне використання методів пізнання певної методологічної лінії від загальнонаукових, які визначають план дослідження, його загальну спрямованість, до спеціальних та дослідницьких методів, які забезпечать виявлення, збирання та аналіз необхідних інформаційно-наукових джерел, законодавчої бази та статистичних матеріалів. Методологія дослідження реалізується через пошук методів і принципів дослідження. Використання методів пізнання пов'язано не тільки з теорією, а й практичною стороною тієї сфери суспільного життя, проблеми якої досліджуються. Наукове дослідження неможливе без застосування наукових методів, які надають можливість пізнання тих чи інших соціальних явищ.

Основним загальнонауковим методом дослідження адміністративно-правових засад сектора безпеки і оборони є діалектичний метод наукового пізнання. Завдяки вказаному методу досліджені юридичні аспекти системи безпеки і оборони як складової національної безпеки, внутрішні і зовнішні правовідносини суб'єктів сектора безпеки і оборони. Діалектичний метод, за думкою І.О. Бандурки, визначає підхід до досліджуваних об'єктів, явищ, факторів як певної підсистеми складної системи забезпечення правопорядку, обґрунтовує методологічну основу для застосування інших загальнонаукових і спеціальних методів дослідження [7, с. 16-17].

В дослідженні адміністративно-правових засад діяльності сектора безпеки і оборони широко використаний метод правового регулювання, який виражає вплив норм адміністративного права на сучасні відносини в сфері забезпечення безпеки і оборони. Метод правового регулювання забезпечив системність та єдність аналізу сектора безпеки і оборони, розуміння правових норм, гарантуючих безпеку і оборону суверенності, незалежності і недоторканості Української держави, зміст і сутність держав-

ного примусу у випадках відновлення прав і законних інтересів людини, суспільства, держави, здійснення владного впливу на суб'єктів суспільно-небезпечних діянь проти національної безпеки України.

Формально-логічний метод в процесі дослідження адміністративно-правових засад сектора безпеки і оборони використаний для аналізу міжнародно-правових актів та національного законодавства у сфері діяльності суб'єктів безпеки і оборони з метою виявлення недоліків правового регулювання сектора безпеки і оборони.

У зв'язку з тим, що діяльність суб'єктів сектора безпеки і оборони в значній мірі характеризується кількісними показниками (рівень злочинності, кількість адміністративних правопорушень, кількість судових рішень, чисельність персоналу суб'єктів сектора безпеки і оборони та інші) в роботі використаний і статистичний метод, який дозволив розкрити динаміку окремих показників діяльності в сфері забезпечення безпеки і оборони та дати їх кількісно-якісну характеристику.

Досліджуючи сектор безпеки і оборони як об'єкт адміністративно-правового регулювання, постає потреба характеристики системи та структури сектора безпеки і оборони у співвідношенні сектора безпеки і оборони і національної безпеки України.

У свою чергу, діалектичний метод дає змогу розкрити поняття системи і структури сектора безпеки і оборони України як складової системи національної безпеки, та дає змогу обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки, процеси інтеграції, взаємодії суб'єктів сектора безпеки і оборони, їх внутрішню взаємозалежність і залежність та координацію у зовнішніх зв'язках. Діалектичний метод послугує в поясненні та пізнанні функцій, ролі і місці кожного суб'єкта сектора безпеки і оборони, однак цей метод необхідно доповнити конкретно науковими методами в дослідженні специфіки діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони.

Конкретно-цільові методи дослідження сектора безпеки і оборони України дозволять розкрити зміст і призначення принципів функціонування окремих суб'єктів сектора безпеки і оборони.

Принципи функціонування сектора безпеки і оборони встановлені Законами України, такими як Закон України «Про Національну поліцію», Закон України «Про Державне бюро розслідувань», Закон України «Про прокуратуру», Закон України «Про основи національної безпеки України», іншими законами.

При дослідженні принципів діяльності сектора безпеки і права використовуються порівняльно-правовий, порівняльно-історичний та компаративний методи, за допомогою яких розвиток і застосування принципів будуть досліджені як порівнянні, так і в хронологічній послідовності. Шляхом порівняння можна виявити загальне, часткове й особливе, минуле і сучасне, виявити тенденції розвитку системи і застосування законодавства.

Дослідження адміністративно-правового забезпечення діяльності сектора безпеки і оборони включає і дослідження адміністративно-правового ста-

тусу суб'єктів сектору безпеки і оборони України, зокрема, повноважень Верховної Ради України як законодавця в сфері безпеки і оборони, Президента України – глави держави, як гаранта суверенності і незалежності, територіальної цілісності України, Кабінету Міністрів України як головного органу виконавчої влади в системі безпеки і держави, Служби безпеки України як центрального органу системи безпеки і оборони, ролі місця органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування і об'єднань громадян як суб'єктів сектора безпеки і оборони.

Попри того, що Конституційний Суд України, органи правосуддя та прокуратури в нормативно-правових актах не віднесені до сектора безпеки і оборони, варто аналізувати їх роль і місце в забезпеченні безпеки і оборони України.

При дослідженні характеристики адміністративно-правового статусу суб'єктів сектора безпеки і оборони України для з'ясування зв'язків і закономірностей розвитку досліджуваних явищ доцільно використати метод класифікації, що дасть змогу згрупувати як цілісну сукупність діяльності різних суб'єктів сектора безпеки і оборони, виявити особливості і специфіку окремих з них та окреслити спільні цілі і єдину мету в забезпеченні національної безпеки.

Дослідження адміністративно-правового забезпечення діяльності сектора безпеки і оборони передбачає вивчення різних джерел інформації, зокрема, законів, підзаконних нормативно-правових актів, міжнародних документів, статистичних даних, матеріалів офіційних органів, повідомлень засобів масової інформації, спеціальних носіїв інформації, що потребує використання методу аналізу документальної інформації, який дозволить опрацювати зміст та сутність носіїв інформації, узагальнити висновки та розробити відповідні рекомендації.

Важливе місце відводиться методу спостереження, коли є можливість безпосередньо спостерігати, брати участь в тих чи інших процесах, що відбуваються в секторі безпеки і оборони, фіксувати події і впливати на них в межах власної службової компетенції.

Дослідження адміністративно-правового регулювання діяльності сектора безпеки неможливе без вивчення Конституції України як правової основи сектора безпеки і оборони, аналізу законодавчого регулювання в сфері безпеки і оборони, виявлені ролі відомчих нормативних актів в забезпеченні безпеки і оборони, характеристики юридичних актів місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з питань безпеки і оборони. Методологія дослідження вказаних вище питань має бути забезпечена описом, аналізом та уточненням понятійного апарату, визначенням конкретних пізнавальних цілей, вивченням першоджерел з адміністративно-правового регулювання сектора безпеки і оборони. Особливого значення при дослідженні адміністративно-правового регулювання сектора безпеки і оборони набуває системний метод, застосування якого потребує кожний суб'єкт сектора

безпеки і оборони, який є підсистемою в загальній системі сектора безпеки і оборони і правове регулювання яких забезпечується системою, пов'язаних між собою, нормативно-правових актів: законів і підзаконних актів – указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, наказів керівників центральних органів виконавчої влади, інструкцій, положень, рекомендацій та рішень місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування і об'єднань громадян, які в тій чи іншій мірі забезпечують безпеку і оборону держави.

Кожного суб'єкта сектору безпеки і оборони необхідно розглядати як певну систему, що має множинну взаємопов'язаних елементів, компонентів, підсистем, функції, цілі, завдання, склад, структуру.

Кожна система має зв'язки з іншими системами зовнішнього середовища, так система Служби безпеки України та МВС України пов'язані у своїй діяльності з системою прокуратури та з системою органів виконавчої влади, зберігаючи при цьому внутрішню цілісність і самостійність. При дослідженні адміністративно-правового регулювання сектору безпеки і оборони необхідно використати також структурно-функціональний метод, який дозволяє виділити окремі структури, їх функції, визначити їх роль і місце в системі сектора безпеки і оборони та правовому забезпеченні його діяльності.

Елементи і зв'язки між ними створюють структуру системи, наприклад, в органах поліції в районах і містах діють відділення, відділи і інші функціональні підрозділи, органи поліції входять в головні управління, діяльність яких спрямовується департаментами центрального органу Національної поліції. Кожний елемент структури поліції виконує свої функції, які загалом забезпечують реалізацію загальносистемних функцій поліції – захист прав і свобод громадян, забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинності. В цьому відношенні системний і структурно-функціональний методи використовуються спільно з залученням аналітичного методу, який дозволяє дослідити систему в розрізі елементів, підсистем, особливостей внутрішніх і зовнішніх зв'язків.

Норми права, регламентуючі адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів безпеки і оборони, як вже було зазначено вище, пов'язані між собою, а саме закон, підзаконний акт, інструкція чи методика по їх виконанню, функціональні обов'язки виконавців тощо.

Зв'язки між нормами, їх тлумачення, єдине розуміння змісту офіційних текстів в адміністративно-правовому регулюванні забезпечує герменевтичний метод – метод уміння, мистецтво тлумачення і розуміння змісту. Герменевтичний метод, як зауважує І.І. Онишук, є посередником між загальною та абстрактною нормами прав і конкретними життєвими ситуаціями, до яких застосовуються ці норми [8, с. 38].

Формально-правовий метод дозволяє пізнати внутрішні форми правових явищ в сфері безпеки і оборони, процеси, які відбуваються в суб'єктах сектору безпеки і оборони, причини і умови їх виник-

нення та визначити юридичні поняття і висновки. Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони має сприяти дослідженню реформування соціально-економічної та політичної системи України, як стратегічний курс на зміцнення безпеки і оборони держави. Правовою основою розвитку сектору безпеки і оборони має бути Стратегія національної безпеки України. Її завдання, реалізація, здійснення контролю виконання характеризується в за допомогою методу емпіричного дослідження, який полягає в спостереженні, порівнянні, вивченні документів, аналізі інформації, контрольних замірів та інших заходах з метою отримання найбільш достовірної інформації, узагальнені і висновках про реальний стан досліджуваних явищ.

Вивчення адміністративно-правового забезпечення реформування правоохоронної системи України потребує використання методу теоретичного дослідження та методу збирання емпіричної (практичної) інформації, що дозволяє виявити взаємопов'язані та взаємообумовлені чинники, які і вказують на потребу прийняття тих чи інших нормативно-правових актів, забезпечуючи діяльність системи сектору безпеки і оборони. Такими, зокрема, є проект Закону України «Про національну безпеку України», «Про національне бюро фінансових розслідувань», Закону України «Про кримінальні проступки» та низка інших. Метод критичного мислення необхідний при дослідженні деструктивних явищ в сфері безпеки і оборони та визначення шляхів їх подолання адміністративно-правовими заходами. Необхідно також використовувати і інші методи, зокрема, метод моделювання, який може бути ефективним, наприклад, при реалізації пропозицій Міністра внутрішніх справ України А.Б. Авакова щодо поетапного звільнення тимчасово окупованих територій Донецької і Луганської областей [9]. Метод експерименту дозволяє виявити на практиці наслідки реалізації тих чи інших змін і доповнень до системи адміністративно-правового регулювання сектору безпеки і оборони держави. Парламентський та громадський контроль в секторі безпеки і оборони держави може бути реалізований за допомогою методів делегування повноважень, інформаційної обізнаності та контент-аналізу, який полягає в збиранні кількісних і якісних даних про досліджуваний процес чи явище, які містяться в документах і в порівнянні з реальністю. Метод контент – аналізу може бути використаний і як основний метод, спря-

мований на отримання важливої об'єктивної інформації про стан сектору безпеки і оборони.

Методологію дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектору безпеки і оборони можна визначити, як процес, який передбачає використання сукупності методів «конкретних прийомів, підходів, дій, спрямованих на отримання нових наукових результатів, досягнення поставленої мети та виконання запланованих завдань. Методологія – сукупність методів дослідження, що застосовується в науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання» [10].

Висновки. Варто зробити висновок, що методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектору безпеки і оборони – це концептуальний план і мета дослідження, виклад змісту і практичне застосування методів і прийомів пізнання процесів і явищ, що відбуваються в адміністративно-правовому забезпеченні функціонування сектору безпеки і оборони. Як зазначають М. Кельман і І. Коваль «використання у науковій роботі дослідницьких підходів і перелічених методів зумовлюють необхідність застосування, зокрема, таких прийомів дослідження: індукція, дедукція; класифікація, аналіз (синхронний і діахронний), теоретичний синтез, екстраполяція, абстрагування (визначення, обмеження, узагальнення та поділ понять); ідеалізація, опис, характеристика, порівняння, роз'яснення, доведення, спростування» [11].

Методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектору безпеки і оборони України дозволяє визначити способи здобуття наукових знань про стан сектору безпеки і оборони, провести дослідження адміністративно-правового статусу суб'єктів сектору безпеки і оборони, забезпечити всебічність інформації щодо адміністративно-правового регулювання функціонування системи сектору безпеки і оборони, розглянути перспективи реформування сектору безпеки і оборони, розробити шляхи подолання деструктивних явищ в сфері безпеки і оборони адміністративно-правовими заходами.

Використані методи дослідження адміністративно-правових засад не вичерпують різноманітні підходи до їх пізнання і не можуть бути повністю охарактеризовані, оскільки проблематика адміністративно-правових засад сектору безпеки і оборони є такою складною і комплексною, що потребує застосування і інших методів, які в дослідженні хоч і не називалися, але використовувалися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Керимов Д.А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права): моногр. М.: узд. СГУ, 2009. 560 с.
2. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. К.: Слово, 2003. 240 с.
3. Бандурка О.М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ: моногр. Х.: ХНУВС, 2004. 779 с.
4. Мінка Т.П. Адміністративно-правові режими та їх забезпечення органами внутрішніх справ: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07-Дніпропетровськ, 2011. 614 с.
5. Костицький М.В. Деякі питання методології юридичної науки. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 3-11.
6. Костицький М. В. Філософсько-правові питання методології юридичної науки. *Філософські і методологічні проблеми права*. 2011. № 2. С. 25-31.
7. Бандурка І.О. Захист дитинства в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади: моногр. Х.: Золота миля, 2017. 432 с.
8. Онищук І.І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: моногр. Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень, 2004. 228 с.

9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/papan14#n14>.

10. Методологія наукової діяльності: методи аналізу та дослідження. URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/journalism/24685/>.

11. Методологія дослідження як наукове пізнання URL: http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/avg/5653/vnulpurn_201685533.pdf.

УДК 342.9

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ З ПІДТРИМАННЯ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ

ADMINISTRATIVE AND LEGAL FRAMEWORK FOR INTERNATIONAL OPERATIONS FOR PEACE AND SECURITY

Рудой К.М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного права і адміністративного процесу
Одеського державного університету внутрішніх справ,*

Досліджуються загальні положення та правова основа адміністративно-правового режиму міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки. Виокремлено особливості та класифіковано види режиму міжнародних операцій в залежності від мети та об'єктів миротворчої діяльності. Визначено принципи проведення та види міжнародних операцій. Названо структурні елементи адміністративно-правового режиму міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки, до яких відносяться: мета встановлення адміністративно-правового режиму; імперативний метод правового регулювання; режимні правила; спеціальні органи, на які покладено завдання здійснення мети адміністративно-правового режиму та надано право здійснювати контроль за додержанням режимних правил; відповідальність за порушення «режимних» норм; особливі адміністративно-правові засоби встановлення і форми виникнення прав та обов'язків, способів юридичного впливу, захисту прав і свобод людини; просторово-часові межі дії режиму. Зазначено роль нормативно-правової, організаційної і матеріально-технічної підсистем у забезпеченні адміністративно-правового режиму міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки.

Ключові слова: адміністративно-правовий режим, міжнародні операції, мир та безпека, права, свободи та інтереси людини та громадянина.

Исследуются общие положения и правовая основа административно-правового режима международных операций по поддержанию мира и безопасности. Выделены особенности и классифицированы виды режима международных операций в зависимости от цели и объектов миротворческой деятельности. Определены принципы проведения и виды международных операций. Названы структурные элементы административно-правового режима международных операций по поддержанию мира и безопасности, к которым относятся: цель установления административно-правового режима; императивный метод правового регулирования; режимные правила; специальные органы, на которые возложена задача осуществления цели административно-правового режима и предоставлено право осуществлять контроль за соблюдением режимных правил; ответственность за нарушение «режимных» норм; особые административно-правовые средства установки и формы возникновения прав и обязанностей, способов юридического воздействия, защиты прав и свобод человека; пространственно-временные границы действия режима. Указано роль нормативно-правовой, организационной и материально-технической подсистем в обеспечении административно-правового режима международных операций по поддержанию мира и безопасности.

Ключевые слова: административно-правовой режим, международные операции, мир и безопасность, права, свободы и интересы человека и гражданина.

The general provisions and the legal basis of the administrative legal regime of international peace and security operations are examined. The features and classification of the regime of international operations depending on the purpose and objects of peacekeeping activity are singled out. The principles and types of international operations are determined. Names of the structural elements of the administrative-legal regime of international peace-keeping operations, which include: the purpose of establishing an administrative-legal regime; imperative method of legal regulation; regime rules; special organs entrusted with the task of realizing the purpose of the administrative-legal regime and given the right to exercise control over the observance of the regime's rules; responsibility for violation of «regime» norms; special administrative and legal means of establishing and forms of rights and obligations, methods of legal influence, protection of human rights and freedoms; spatial-temporal boundaries of the regime's operation. The role of normative-legal, organizational and logistical subsystems in providing the administrative-legal regime of international operations for maintenance of peace and security is indicated.

Key words: administrative-legal regime, international operations, peace and security, rights, freedoms and interests of man and citizen.